

Mindenki számít

Nőnapi tananyag alsó tagozatra az egyenlőségről, bátorságról és igazságosságról

Ajánlás

3–4. évfolyamra készült, de tanítói felolvasással és egyszerűsítéssel 2. osztályban is használható. Javasolt időkeret: 2 × 45 perc. A tananyag célja, hogy békés, politikailag korrekt és életkorhoz illő módon beszélgessen a gyerekekkel arról, hogy minden ember egyenlő méltóságú, és hogy a bátorság, a kitartás, az igazságosság és az egymás sikerének megbecsülése minden közösséget erősebbé tesz.

Fejlesztési célok

- megérteni, hogy a lányok és a fiúk, a nők és a férfiak egyaránt képesek tanulni, dolgozni, alkotni és segíteni másoknak;
- észrevenni, hogy az igazságosság nem azt jelenti, hogy mindenkivel pontosan ugyanúgy bánunk, hanem azt, hogy mindenkinek esélyt adunk a részvételre;
- felismerni, hogy örülni más ember sikerének közösséget épít;
- megismerni néhány bátor nő történetét, akik olyan területeken értek el eredményt, ahol előttük sokáig csak férfiak kaptak lehetőséget.

Kulcsszavak

egyenlőség – minden ember ugyanannyira értékes; **igazságosság** – mindenkinek legyen lehetősége bekapcsolódni; **bátorság** – akkor is próbálkozom, ha nehéz; **megbecsülés** – észreveszem és elismerem mások erőfeszítését is.

Beszélgetési szabályok

- Figyelmesen végighallgatjuk egymást.
- Nem nevetjük ki a másik gondolatát vagy érzését.
- Aki szeretne, megszólalhat; aki most inkább hallgatna, azt is tiszteletben tartjuk.
- Nem versenyeztetjük a lányokat és a fiúkat: azt keressük, miben tudunk együtt erősek lenni.

Óravázlat – 2 × 45 perc

Idő	Szakasz	Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
10 perc	Nyitó plenáris kör	Kérdések: Mi a bátorság? Mi az igazságosság? Mikor örültél valaki más sikerének? Kulcsszavak közös felírása a táblára.	Példákat mondanak, röviden megindokolják válaszaikat.
8 perc	Ráhangelés	Elmondja: nőnapon nemcsak a nőkre figyelünk, hanem arra is, hogyan tiszteljük egymást, és hogyan lehet mindenkinek helye a közösségben.	Kapcsolódó élményeket, megfigyeléseket osztanak meg.
20 perc	Olvasmányállomások	Három történelmi és egy értékközpontú olvasmány kiosztása csoportoknak vagy pároknak. Segítő kérdések adása.	Olvasnak, aláhúzzák a fontos mondatokat, megbeszélik a kérdéseket.
10 perc	Páros megosztás	A párok egymásnak elmesélik, kit ismertek meg, és miért volt bátor az illető.	Összefoglalják a történetet 3–4 mondatban.
25 perc	Kreatív csoportfeladatok	Három állomás: Igazságosság műhely, Bátorság-plakát, Örömhíd. Szükség szerint időjelzés és segítség.	Kisebb csoportban alkotnak, vitatkoznak, rajzolnak, írnak.
10 perc	Plakátbemutató / galériaséta	Minden csoport 1 percben bemutatja a munkáját.	Megnézik egymás munkáját, kérdeznek, dicsérnek.
7 perc	Záró plenáris kör	Befejező mondatkezdmények: Ma azt tanultam, hogy...; Akkor igazságos egy közösség, ha...; Akkor tudok örülni más sikerének, ha...	Befejezik a mondatokat, reflektálnak.

Nyitó és záró plenáris kérdésbank

- Mitől bátor valaki: attól, hogy nem fél, vagy attól, hogy a félelme ellenére is jól tesz?
- Igazságos-e ugyanazt adni mindenkinek akkor is, ha valakinek segítségre van szüksége?
- Miért jó érzés, ha nem irigyek vagyunk, hanem együtt örülünk valaki sikerének?
- Hogyan tudunk úgy dicsérni valakit, hogy közben másokat sem bántunk meg?

Olvasmánykártyák

1. Marie Curie – amikor a kíváncsiság utat tör

Marie Curie lengyel származású fizikus és kémikus volt. Hazájában, Lengyelországban a nők nem járhattak egyetemre, ezért titokban tanult. Később Franciaországba költözött, ahol a férjével együtt kutattak. Akkoriban sokan még azt gondolták, hogy a laboratórium inkább a férfiak világa. Ő azonban nem adta fel. Rengeteget tanult, figyelt, kísérletezett, és új dolgokat fedezett fel az anyagok világában. 1903-ban ő lett az első nő, aki Nobel-díjat kapott és a mai napig ő az egyetlen ember, aki két tudományban, fizikában és kémiában is Nobel-díjas lett. Munkája azért fontos, mert segített jobban megérteni a természetet, és sok későbbi kutató számára megnyitotta az utat. Marie Curie története arra emlékeztet, hogy a tudományban nem az számít, ki fiú vagy lány, hanem az, hogy valaki kérdezzen, gondolkodjon és kitartóan dolgozzon.

- Miért volt bátor Marie Curie?
- Milyen akadályt kellett leküzdenie?
- Mit tanulhatunk tőle a kitartásról?

2. Hugonnai Vilma – az első magyar orvosnő

Hugonnai Vilmát már gyerekkorában érdekelte a gyógyítás, mert édesanyja sokat betegeskedett. Kislánként sokat tanult, felnőttként pedig orvos szeretett volna lenni. Ez akkoriban nagyon nehéz volt, mert Magyarországon a nők akkor még nem járhattak egyetemre. Ő mégis kitartott: Zürichben megszerezte az orvosi diplomát, később pedig itthon is elismerték a tudását, de erre 20 évet kellett várnia. Sok beteg embernek segített, és hitt abban, hogy a lányoknak is joguk van tanulni és hivatást választani. Az ő példája azt mutatja, hogy az igazságossághoz néha változtatni kell a régi szokásokon, hogy több ember kapjon esélyt.

- Milyen nehézségeket kellett leküzdenie Hugonnai Vilmának?
- Kiknek segített a munkájával?
- Mit jelentett az igazságosság az ő életében?

3. Valentyina Tyereskova – az első nő az űrben

1963-ban Valentyina Tyereskova lett az első nő, aki eljutott a világűrbe. Előtte csak férfiak repültek ilyen küldetésen. Ehhez nagyon komoly felkészülésre, fegyelemre és bátorságra volt szükség. Valentyina hobbija az ejtőernyőzés volt. Több mint 150-szer ugrott ki repülőgépből, és éppen ez a bátorság segített neki abban, hogy kiválasszák az űrhajósok közé. Majdnem három napot töltött az űrben és ezalatt 48-szor kerülte meg a Földet. Az ő útja sok embernek megmutatta, hogy a nagy álmokhoz nem a nemünk ad engedélyt, hanem a tanulás, a gyakorlás és a lehetőség. Tyereskova története jó példa arra, hogy néha az első ember nemcsak magának nyit ajtót, hanem másoknak is.

- Miért számított különlegesnek ez az út?
- Miben mutatkozott meg Tyereskova bátorsága?
- Mit jelent az, hogy valaki mások előtt is ajtót nyit?

4. Mindenki számít – egy rövid történet az osztályról

Az osztály közös plakátot készített az iskola ünnepségére. Lili szépen rajzolt, Bence jó ötleteket mondott, Mira éppen betegségből gyógyult, ezért egy széken ülve válogatta a képeket, Dani pedig felolvasta a szöveget a többieknek, mert neki az megy jól. Volt, aki gyorsan dolgozott, volt, aki lassabban; volt, aki határozottan beszélt, más inkább csendesen figyelt. A munka végén a tanító azt mondta: „Nem attól lesz jó egy közösség, hogy mindenki ugyanazt tudja, hanem attól, hogy mindenki fontos benne.” A gyerekek rájöttek, hogy lehet örülni annak is, ha valaki más valamiben ügyesebb, mert ettől közösen lesznek erősebbek.

- Ki hogyan tudott hozzájárulni a közös munkához?
- Miért nem kell mindenkinek ugyanolyannak lennie?
- Hogyan lehet örülni a másik ügyességének?

Páros gyorsfeladat

- Mondd el a párodnak 30 másodpercben, kiről olvastál.
- A párod mondjon egy dolgot, amit tisztel az illetőben.
- Végül együtt fogalmazzatok meg egy mondatot: „Mi is lehetünk bátrak akkor, amikor...”

Kreatív csoport- és páros feladatok

A. Igazságosság műhely

Olvassátok el a helyzeteket, és döntsétek el: igazságos vagy nem igazságos? Ha nem igazságos, írjátok át úgy, hogy mindenki méltósága és lehetősége megmaradjon.

- „Aki csendes és visszahúzódozó, annak nem hallgatjuk meg a véleményét.”
- „Aki lassabban olvas, az nem kap szerepet a felolvasásban.”
- „A betegből éppen felépülő osztálytárs nem futhat, ezért ő számolja a pontokat és bíztatja a csapatát.”
- „A kisebb gyerek kérdezni szeretne, de a nagyobbak kinevetik.”
- „Anna szépen énekelt, ezért az osztály megtapsolja, és senki nem csúfolja a többieket.”
- „Berci hamisan énekel, ezért megkérjük, hogy ő ne énekeljen a kórusban, pedig szívesen részt venne.”

B. Bátorság-plakát

Válasszatok egy olvasmányhőst, és készítsétek róla miniplakátot. Kerüljön rá: Ki volt ő? Miért volt bátor? Milyen akadályt győzött le? Mit tanulhatunk tőle ma az iskolában vagy otthon?

C. Örömhíd – egymás sikerének ünneplése

Párokban írjatok két rövid dicsérő üzenetet egymásnak vagy képzeletbeli osztálytársnak. A dicséret ne a kinézetről szóljon, hanem erőfeszítésről, segítőkészségről, bátorságról vagy kitartásról. Kezdjétek megszólítással: „Kedves !” Példák: „Észrevettük, hogy nem adtad fel.” „Örülünk, hogy segítettél másoknak.” „Bátor voltál, amikor megszólaltál.” A végén írjátok alá mindketten az üzenetet.

Javaslat csoportszerepekre

Attól függően, hogy az osztályodban eddig is dolgoztatok-e csoportokban és hogy mekkora csoportokban dolgoztok, ha gondolod, kioszthatod ezeket a szerepeket a csoporttagoknak.

- felolvasó
- időfigyelő
- rajzoló vagy írnok
- bemutató
- bátorító (ő ügyel arra, hogy mindenki szóhoz jusson)

Tanulói lap – rövid összegzés és reflexió

Név: _____ Dátum: _____

A mai órán ezt a bátor embert ismertem meg:	
Azért tartom őt bátornak, mert:	
Szerintem akkor igazságos egy közösség, ha:	
Akkor tudok örülni más sikerének, ha:	
Egy dolog, amit holnaptól én is kipróbálok:	

Mondatkezdések a záró körhöz

- Ma azt tanultam, hogy...
- Meglepett, hogy...
- Szeretném megjegyezni, hogy minden ember...
- Jó érzés volt, amikor...

Tanítói megjegyzések

Differenciálás

- 2. osztályban a történeteket a tanító olvashatja fel, és minden olvasmányhoz rajzos kulcsszót adhat.
- 3–4. osztályban a csoportok önállóan is dolgozhatnak a kérdésekkel, majd rövid szóbeli összefoglalót készíthetnek.
- Beszédben bátorítanabb tanulóknak adható kész mondatkezdet: „Szerintem bátor volt, mert...”, „Igazságos lenne, ha...”, „Örülök annak, hogy...”.
- SNI vagy átmenetileg beteg, fáradékony tanulóknak választható ülő szerep: időfigyelő, képkiválasztó, szóvivő, dicséretgyűjtő.

Finom pedagógiai hangsúlyok

- A beszélgetés ne a nemek versengéséről, hanem az egyenlő emberi méltóságról és lehetőségekről szóljon.
- Kerüljük az általánosító mondatokat („a fiúk ilyenek”, „a lányok olyanok”).
- Érdemes hangsúlyozni, hogy nemcsak nők és férfiak egyenlők, hanem gyerekek és felnőttek, egészségesek és betegek, hangosabbak és csendesebbek is egyaránt tiszteletet érdemelnek.
- Az igazságosságot a hétköznapi iskolai helyzetek felől közelítsük meg: megszólalási lehetőség, feladatmegosztás, dicséret, segítségadás.

Tanári háttérhez felhasznált források

- Nobel Prize: Marie Curie életrajzi és tényoldalai
- NASA: Sally Ride – first American woman in space
- ESA: Valentyina Tyereskova – first woman in space
- Semmelweis Egyetem: Hugonnai Vilma, az első magyar orvosnő